

Аналітична довідка

Про стан освітнього процесу навчання німецької мови

Відповідно до плану роботи закладу освіти на 2021-2022 навчальний рік, Положення про моніторинг якості освітнього процесу у спеціалізованій школі №197 ім. Дмитра Луценка, погодженого протоколом педагогічної ради №01 від 27.08.2020 року, затвердженого наказом по закладу освіти №78 від 14.09.2020 року, Програми проведення внутрішнього моніторингу навчальних досягнень учнів у спеціалізованій школі №197 ім. Дмитра Луценка на 2020-2023 роки, затвердженої наказом №55 від 27.08.2020, погодженої протоколом педагогічної ради №01 від 27.08.2020, заступником директора з навчально-виховного процесу Іванченко Т.Б. протягом жовтня-грудня здійснено моніторингове дослідження викладання німецької мови, рівня освітньої підготовки учнів 5-11 класів та застосування інформаційно-комунікативних форм навчання іноземної мови.

Метою моніторингового дослідження стану викладання німецької мови було вивчити:

- дотримання державних вимог щодо змісту та обсягу навчальних програм та рівня навчальних досягнень учнів закладу освіти;
- визначення дотримання основних дидактичних принципів навчання німецької мови;
- рівень сформованості учнів 5-11 класів з чотирьох видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письма, говоріння), передбачених державним стандартом загальної середньої освіти;
- рівень навчальних досягнень учнів 5-11 класів за 2017-2022 навчальні роки.

Вивчення стану викладання німецької мови здійснено за напрямками, а саме:

- нормативно-правова база;
- кадрове забезпечення;
- організаційний аспект (навчальні плани);
- навчально-методичне забезпечення;
- рівень мотивації та зацікавлення учнів у вивченні німецької мови.
- забезпечення учнів підручниками, програмовою літературою, наочними посібниками;
- ведення шкільної документації;
- матеріально-технічна база кабінетів німецької мови;

В рамках моніторингового дослідження стану викладання німецької мови заступником директора з навчально-виховного процесу Іванченко Т.Б.:

- проведено моніторингове дослідження якості знань учнів 6-11 класів з німецької мови (див. наказ № 358-г від 16.12.2021);

- вивчено рівень навчальних досягнень учнів 5-11 класів з німецької мови за підсумками семестрового оцінювання (див. наказ №93-о від 28.12.2021);
- проведено порівняльний аналіз рівня навчальних досягнень учнів 5-11 класів з німецької мови за період 2017-2022 навчальні роки (див. додатки, таблиця);
- вивчено рівень забезпечення учнів підручниками з іноземної мови;
- вивчено якість роботи учителів з обдарованими дітьми;
- вивчено рівень матеріально-технічного забезпечення приміщень, створення належних умов викладання німецької мови;
- відвідано уроки педагогів німецької мови в очному та онлайн форматах;
- проведено аналіз забезпечення учителів необхідною навчально-методичною літературою;
- проаналізовано рівень фахової майстерності учителів закладу освіти;
- здійснено моніторинг стану ведення шкільної документації (класні журнали);
- перевірено календарно-тематичне планування уроків німецької мови, поурочні плани, робочі зошити учнів та зошити для контрольних робіт;
- проведено соціологічне дослідження учнів 6-11 класів разом з психологічною службою закладу (див. додатки-таблиці).

Моніторинг діяльності проводився за критеріями, а саме:

- об'єктивність виставлення оцінок рівня навчальних досягнень;
- відповідність календарно-тематичного планування педагогів вимогам діючих навчальних програм;
- наявність системи щодо контролю за якістю знань;
- професійний рівень учителів іноземної мови;
- відповідність матеріально-технічної бази сучасним вимогам до викладання німецької мови.

В ході проведення моніторингу кафедри іноземної мови проаналізовано кадрове забезпечення вчителів німецької мови. В закладі освіти працює 4 вчителів німецької мови:

- Ракіна А. В. – вчитель II категорії, педстаж 10 років;
- Навроцька В.О. – вчитель II категорії, педстаж 10 років;
- Топчій Ю. В. - вчитель I категорії, педстаж 12 років;
- Габрук О.Л. – вчитель II категорії, педстаж 10 років.

Вказані педагоги, мають своє педагогічне кредо та стиль викладання предмета німецької мови. Кожен учитель працює над індивідуальною темою самоосвіти. Учителі прогресивні та перспективні, знають німецьку мову на високому рівні, володіють методикою викладання предмету, постійно працюють над підвищенням свого фахового рівня, відповідальні, системні в роботі. Педагоги активно беруть участь в роботі методичного об'єднання вчителів іноземних мов. На засіданнях м/о вчителі опрацьовують методичні матеріали, розглядають проблемні питання навчання, обмінюються досвідом.

Учителі німецької мови відвідують уроки своїх колег, готують учнів до участі в Всеукраїнських учнівських олімпіадах різних етапів, самі організують та проводять олімпіади (шкільного, районного етапів), розробляють та проводять цікаві виховні заходи, залучають учнів до участі у Предметних тижнях.

В закладі освіти є 3 обладнаних кабінети для проведення уроків німецької мови. В приміщеннях доцільно систематизовано навчально-наочні посібники, роздатковий матеріал по класах за темами, підібрано завдання для проведення контрольних робіт, тестів. За останні роки значно покращилась матеріально-технічна база навчальних кабінетів.

Слід зазначити, що на достатньому рівні впроваджується в практику викладання німецької мови електронні засоби, що є новими шляхами диференціації та індивідуалізації навчальної діяльності учнів. Для реалізації цих шляхів вчителі використовують сучасні ТЗН, застосовують інформаційно-комунікативні форми навчання.

Учителі німецької мови ознайомлені зі структурою та вимогами навчальної програми, вимогами нових Державних стандартів, Критеріями оцінювання навчальних досягнень, методичними рекомендаціями щодо викладання німецької мови у поточному навчальному році.

В ході перевірки встановлено, що календарно-тематичне планування вчителів складені відповідно до Положення про календарно-тематичне планування (затвердженого наказом по школи від 02.04.2021 №92-Г, погоджено протоколом педагогічної ради від 02.04.2021 №10), у відповідності до навчальних програм, що безпосередньо пов'язані з проблематикою інтегрованих змістових ліній. Календарно-тематичне планування розроблено вчителями на кожний клас відповідно до навчальних програм і схвалено на засіданні методичного об'єднання кафедри іноземних мов (протокол №04 від 30.12.2021). Педагогами якісно і в повному обсязі виконується навчальна програма, щодо кількості проведених на час вивчення уроків та виконання усіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання письмо, говоріння). Поурочне планування характеризується систематичністю.

В процесі вивчення стану викладання німецької мови, виявлено, що вчителі ефективно реалізують основні дидактичні та методичні принципи: комунікативної спрямованості навчання, ситуативності та тематичної організації навчального матеріалу, свідомості навчання, урахування вікових особливостей учнів, взаємозв'язаного навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності. Педагоги мають належну теоретичну підготовку, забезпечують засвоєння учнями програмового матеріалу, формування практичних умінь та навичок, передбачених навчальною програмою, грамотно визначають мету уроку, знаходять шляхи її реалізації.

Більшість відвіданих уроків характеризуються мовленнєвою спрямованістю, всі види мовленнєвої діяльності вивчаються інтегровано. Учителі на своїх уроках практикують завдання, що сприяють засвоєнню нормативного мовлення (лексичного та граматичного), намагаються поєднувати індивідуальні та колективні форми роботи. Педагоги обирають

види діяльності з урахуванням мети і завдань, вікових особливостей та інтересів учнів.

Вчитель Топчій Ю.В. впроваджує інтерактивні технології на уроках німецької мови. Для розвитку інтуїції педагог застосовує креативні вправи, використовує інтелектуальні ігри, наприклад «Німеччина», наочно-ілюстрований матеріал з Інтернету, аудіо записи з візуальним супроводом, підбірки відео до виучуваних програмових тем. У 5-6-х класах Юлія Володимирівна планує свої уроки таким чином, що одні види діяльності переходять в інші, відбувається інтеграція іншомовної діяльності з різними видами практичної: рухової, ігрової та трудової. Вчитель часто використовує елементи гри, змагання, вікторини, приховані види контролю, роботу з діяльністю в парах, проводить інтегровані уроки англійська + німецька з інтерактивними завданнями.

Вчитель Габрук О.Л. має достатній рівень професіоналізму, творчості, ініціативи. Педагог володіє ефективними формами та методами організації освітнього процесу. Її уроки-подорожі, уроки-екскурсії, уроки-вікторини значно посилюють інтерес учнів до вивчення іноземної мови. Ольга Леонідівна вмilo володіє класом, формує свідоме відношення до навчання, забезпечує зацікавленість учнів до вивчення німецької мови. Основна цінність уроків вчителя в формуванні та удосконаленні навичок говоріння. Вчитель ставить за мету навчити дітей спілкуватися за будь-яких обставин, обмінюватись досвідом, враженнями, думками. Більшість уроків в 5-6 класах вчитель проводить в ігровій формі з використанням ТЗН. На уроках старших класів часто обговорюються вислови відомих людей. Підготовка та демонстрація учнівських проєктів-презентацій, який застосовує вчитель, розвиває усне мовлення учнів. Ольга Леонідівна навчає дітей практично використовувати набуті знання через проведення бесід на будь-яку життєву тему, що є комунікативним та діяльнісним підходом у навчанні німецької мови. Інколи ситуації на уроках розвиваються спонтанно, не підготовлено (обмін думками про фільм, шоу, концерт, подію, коментар з приводу чогось, тощо). Це дає учням можливість висловлюватись, нехай навіть і з помилками, підтримати невпевнених, похвалити активних та подолати мовний бар'єр.

Вчитель Навроцька В.О. для формування інтересу до вивчення німецької мови на своїх уроках широко використовує дискусійний метод, метод рольових ігор, метод проєктів та мультимедійні технології. Як результат, учні володіють навичками монологічного та діалогічного мовлення, можуть спілкуватися у простих і звичайних ситуаціях на знайомі теми. Валентина Олександрівна доцільно використовує наочність, роздатковий матеріал, інформацію пізнавального характеру з Інтернету. Вчитель впроваджує інтерактивні види роботи за рахунок парної та групової роботи, використовує широкий спектр додаткових навчальних ігор. Щоб досягти успіху на уроці вчитель стимулює пізнавальні інтереси у навчанні використанням пізнавальних ігор (ігри-вікторини), дотепних, гумористичних уривків). Вчитель намагається враховувати індивідуальні можливості кожного учня, їх потенціал та вмie зацікавити предметом.

Вчитель Ракіна А.В. має достатній рівень теоретичної, методичної та мовної підготовки, логічно структуровано будує уроки. На своїх уроках педагог використовує різноманітні форми та прийоми для активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках та підвищення їх ефективності. Вчитель широко використовує метод проєктів, зорієнтовуючи на самостійну діяльність учнів-індивідуальну, парну, групову. Педагог надихає учнів на творчий лад: знайомить їх із подібним, із раніше виконаними роботами, допомагає згадати найдрібніші деталі із попередніх проєктів, наголошує на індивідуальності кожної роботи. Починаючи з підготовчого етапу учні спільно з вчителем здійснюють пошук інформації у мережах Інтернет, книгах, газетах, використовують комп'ютерні технології для захисту проєктів. Вчитель дає можливість виражати свої ідеї в зручній для учнів творчо продуманій формі. При створенні проєктів для учнів 5,6 класів педагог дає завдання по виготовленню кросвордів, ребусів, творчі роботи з малюнками, опис предметів, осіб, приміщень, подій тощо. Для 7-х класів – це виготовлення колажів, оголошень, підготовка презентацій. Наприкінці кожного проєкту вчитель проводить обговорення. Даний вид роботи дозволяє вчителю перетворити простий урок на дійство, де учні охоче презентують свої роботи, коментують головне, розвивають комунікативні навички, навички самореалізації, вміння висловлюватися та критично мислити.

Аналіз відвіданих уроків показав, що всі вчителі німецької мови обізнані з новими програмами, листами Міністерства освіти і науки України щодо викладання іноземної мови, специфікою викладання та оцінювання навчальних досягнень учнів. Педагоги дотримуються вимог щодо оцінювання навчальних досягнень учнів (наказ МОН №1222 від 21.08.2013). Учителі враховують основні принципи навчальної програми, а саме принцип комунікативної спрямованості, особистісну орієнтацію, а також інтегроване навчання видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письма). Відвідані уроки відповідають вимогам до структури уроків іноземних мов. Вчителі дотримуються основних етапів уроку іноземної мови, вдало чергують різноманітні види навчальної діяльності. Учителі німецької мови відходять від принципу спрямованості освітнього процесу на засвоєння учнями якнайбільшого обсягу знань. На своїх уроках та в позаурочній діяльності педагоги використовують оновлені методики навчання, осучасненні форми та методи.

В ході моніторингового дослідження проведено порівняльний аналіз рівня навчальних досягнень учнів 5-11 класів з німецької мови за період 2017-2022 навчальних років:

Навчальний рік	Якість %	Успішність %
2017-2018	83	100
2018-2019	80	100
2019-2020	85	100
2020-2021	90	100
2021-2022 (I семестр)	82	99

Аналізуючи якість та успішність даної таблиці, слід відмітити різну динаміку рівня навчальних досягнень учнів 5-11 класів.

Досліджено, що останнім часом значно посилюється виховний вплив уроків на становлення особистості учнів. Щороку підсумком усієї позакласної роботи з німецької мови є проведення Предметного тижня. В 2021-2022 навчальному році Тиждень німецької мови було проведено онлайн на платформах Zoom та Classroom (див. наказ №311Г від 15.11.2021 року). В рамках роботи з обдарованими дітьми, учителі німецької мови залучають та готують учнів до участі в Всеукраїнських учнівських олімпіадах конкурсах, зокрема в онлайн форматі.

Проаналізовано результативність Всеукраїнських учнівських олімпіад за період 2017-2022 навчальних років та написання науково-дослідницьких робіт МАН:

Навчальний рік	Шкільний етап (олімпіада)		Районний етап (олімпіада)		Міський етап (олімпіада)	
	Учасники	Переможці	Учасники	Переможці	Учасники	Переможці
2017-2018	82	33	8	6	2	1
2018-2019	76	36	6	6	-	-
2019-2020	54	32	11	6	-	-
2020-2021	21	19	-	-	-	-
2021-2022 (I семестр)	28	15	-	-		

Навчальний рік	Шкільний етап (МАН)		Районний етап (МАН)		Міський етап (МАН)	
	Учасники	Переможці	Учасники	Переможці	Учасники	Переможці
2017-2018	6	3	4	3	-	-
2018-2019	6	6	4	4	-	-
2019-2020	6	6	4	2	2	-
2020-2021	4	2	-	-	-	-
2021-2022 (I семестр)	-	-	-	-		

Аналізуючи навчальні роки прослідковується зменшення кількості учнів, як учасників, так і переможців Всеукраїнських учнівських олімпіад та написання науково-дослідницьких робіт МАН.

Команда учнів закладу освіти брала активну участь в районному конкурсі-фестивалі «Діалог Держав: партнерство в освіті». Учні посіли III місце у 2017-2018 н.р. та 2018-2019 н.р.

Під час здійснення моніторингу ведення шкільної документації, виявлено, що Згідно вимог, зазначених в листі Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 22.09.2021 №1/9-482 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році», для виконання всіх видів письмових робіт з іноземної мови учні 5-11-х класів мають два робочих зошити (один з яких на друкованій основі) та окремі зошити для контрольних робіт. Всі учителі слідкують за розвитком писемного мовлення та виконанням письмових завдань учнів вказаних класів, звертають увагу за дотриманням

єдиного орфографічного режиму, контролюють наявність домашніх та класних робіт, дотримуються норм перевірки зошитів, виставляють оцінки за ведення зошитів один раз на місяць. В ході моніторингу виявлено, що всі зошити підписані німецькою мовою, зафіксовано дати класних та домашніх робіт, обсяг та характер домашніх письмових завдань відповідає нормам вікового рівня учнів та календарно-тематичному плануванню. Зміст робіт в робочих зошитах відповідає змісту навчальної програми з англійської мови, обсяг і характер домашнього завдання за рівнем складності відповідає змісту вивченого на уроках. Для формування писемної мовленнєвої компетенції учнів педагоги використовують лексико-граматичні вправи, написання мінітворів, есе, коротких висловлювань на різні теми, словникові диктанти, тестові роботи. Вчителі виправляють помилки власноруч, підкреслюють слово, вираз, речення тощо з помилкою, підкреслюють саму помилку з метою самостійного виправлення її учнями, позначають рядок, в якому є помилка, на полях з метою самостійного пошуку та виправлення помилок учнями. Нажаль, в ході перевірки було не виявлено здійснення індивідуального та диференційованого підходів до письмових робіт учнів з високим рівнем навченості так само, як із середнім та початковим рівнями. Для контрольних робіт учні мають окремі зошити, що зберігаються впродовж кожного навчального року.

Під час моніторингу стану ведення класних журналів зафіксовано, що оцінювання ведення зошитів виставляється щомісячно згідно з вимогами щодо перевірки зошитів. Записи в класних журналах відповідають календарно-тематичному плануванню, що в свою чергу відповідають вимогам програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів.

Досліджено, що зусилля кафедри іноземних мов спрямоване на основі тенденції оновлення змісту освіти. Відповідно до основних тенденцій оновлення змісту навчання іноземної мови у закладі вчителі дотримуються:

- компетентнісного підходу до навчання німецької мови;
- інформаційно-комунікативного спрямування освітнього процесу;
- особистісно-орієнтованого навчання;
- взаємопов'язаного і збалансованого навчання всіх видів мовленнєвої діяльності;
- пріоритетності інтерактивних видів навчальної діяльності;
- активізації самостійної діяльності учнів;
- розвитку творчої комунікативної діяльності учнів, їх креативного мислення;
- використання групових форм навчальної роботи;
- ситуативного спрямування освітнього процесу;
- діагностування та само діагностування рівня навчальних досягнень учнів з метою коригування освітнього процесу.

У процесі вивчення стану викладання німецької мови в закладі освіти встановлено, що адміністрація закладу спрямовує методичну роботу з педагогічними кадрами на виконання таких завдань:

- підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного педагога;
- розвитку творчого потенціалу вчителя;

- досягнення позитивної динаміки навчальних досягнень учнів;
- організацію науково-методичного супроводу вивчення предмету німецької мови;
- формування інноваційної культури вчителів іноземних мов;
- вдосконалення підготовки та проведення уроків іноземних мов з використанням інтерактивних форм організації діяльності учнів;
- використання новітніх інформаційних технологій, ТЗН;
- вивчення та розповсюдження перспективного педагогічного досвіду.

Виявлено, що вчителі німецької мови постійно займаються самоосвітою, проходять курси підвищення кваліфікації, відвідують фахові семінари, вебінари.

Аналіз вивчення стану освітнього процесу викладання німецької мови у закладі освіти свідчить про те, що

- заклад освіти повністю забезпечений педагогами, які мають необхідну фахову освіту та високий рівень підготовки педагогічної кваліфікації;
- вчителі закладу освіти викладають німецьку мову на достатньому рівні, використовуючи наочні засоби, елементи інтерактивних методик та ІКТ;
- у закладі організована системна робота щодо моніторингу забезпечення якості освітнього процесу;
- вчителі виконують програмовий матеріал в повному обсязі;
- у закладі здійснюється моніторинг якості знань з іноземної мови;
- кабінети іноземних мов оснащені належним чином;
- усі учасники освітнього процесу забезпечені необхідними підручниками та додатковими навчальними посібниками;
- вчителі постійно працюють над підвищенням рівня фахової майстерності;
- адміністрація закладу сприяє покращенню матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу;
- адміністрація здійснює постійний контроль за станом викладання іноземних мов.

Проте, аналізуючи відвідані уроки та вивчаючи контрольне питання стану викладання німецької мови, слід відокремити деякі недоліки:

- є класи, де половина учнів має середній рівень навченості з предмету;
- не завжди використовуються ТЗН для здійснення розвитку в учнів навичок аудіювання;
- лише 16 класів з 26 діляться на групи при вивченні німецької мови;
- вчителями не завжди враховуються вікові та психологічні особливості учнів;
- не всі вчителі використовують індивідуальний, диференційований підходи до учнів з низьким рівнем успішності;
- в окремих класах іноді багато часу відводиться на пояснення та опрацювання граматичних структур;
- рівень загальної успішності та світогляду багатьох учнів потребує покращення;
- вчителям складно залучати дітей до написання науково-дослідницьких робіт МАН та участі учнів до олімпіад;

- бракує практичного застосування німецької мови (екскурсій за кордон, спілкування з носіїв мови, ровесниками-іноземцями для практики мовлення, обміну студентами);
- існує потреба смарт дошок у кабінети німецької мови.

Довідку підготувала заступник директора
з навчально-виховного процесу

Тетяна ІВАНЧЕНКО